

knjiga nudi niz etnografskih podataka koji nam omogućuju sagledavanje fenomena žetve i dužijance u dijakronijskoj perspektivi. No, ona nam s druge strane ujedno daje dragocjen uvid u status koji ti motivi imaju u kulturnom imaginariju Hrvata Bunjevaca, u važnost koju im pripisuju sami članovi zajednice, u njihova stajališta, predodžbe i sjećanja.

Nevena Škrbić Alempijević

Lazo Vojnić Hajduk, *Obiteljska dužijanica bunjevačkih Hrvata u subotičkom kraju*, Organizacijski odbor Dužijance 2011., Subotica, Štamparija „Stojkov“ Novi Sad, Subotica, 2011, 105 str.

Među publikacijama o dužijanci u Subotici i okolici koje su u posljednje vrijeme objavili autori koji su godinama na različite načine uključeni u njezinu organizaciju (knjige A. Stantića i G. Pukovića predmetom su posebnih prikaza u *Godišnjacima* ZKVH-a), Lazo Vojnić Hajduk, kao jedan od suautora nedvojbeno najpretenziosnijeg djela *Subotička Dužijanica : žetvena svečanost* (suautori Andrija Kopilović i Alojzije Stantić, Hrvatska riječ, Subotica, 2006.), u trećoj knjizi svojega spisateljskog niza (druga knjiga prikazana je u prošleme broju *Godišnjaka*) vratio se prvoj temi određujući predmet obrade kao obiteljsku dužijancu u subotičkom kraju.

Knjiga, inače tiskana na luksuzom *kunstdruck* papiru s tvrdim uvezom, započinje autorovim *Predgovorom* (str. 9-16) i *Uvodom* (str. 17-26). Osim što je u njima objasnio pojam i značenje dužijance u bunjevačkih Hrvata, autor je iznio i cilj svojega djela: „namjera nam je bila dati makar mali prilog potvrdi identite-

ta i kulturnoj baštini svojega roda. Jedan biser etno-kulture, izlaskom ove knjige iz tiska, bit će opisan i dan javnosti na upoznavanje. (...) Autor ovu knjigu nudi na kritičko čitanje svima koji imaju želju saznati nešto više o bunjevačkim Hrvatima, o njihovim običajima i događajima iz davnina. Na jedan razgovjetan, a istodobno i slikovit način, autor je nastojao opisati košenje žita i obiteljsku svečanost koju su organizirali domaćini, kad je taj veliki posao bio okončan“ (str. 12); „u paorskim obiteljima bunjevačkih Hrvata imamo jedan biser običaja kojega želimo predstaviti svima koji će čitati ovu knjigu“ (str. 23); „Ova knjiga svojim sadržajem treba biti jedan primjer, koji će, nadamo se, potaknuti ljude na izgrađivanje svijesti o svojoj vrijednosti i o vrijednosti vlastite zajednice (...). Kako je knjiga velikim dijelom autorska interpretacija i rezultat autorskog izbora (...) smatrat ćemo da je publikacija postigla cilj ako čitatelj, zahvaljujući knjizi *Obiteljska dužijanica*, stekne makar predodžbu o vrijednosti i važnosti nacionalnog identiteta“ (str. 24).

Središnji dio knjige čine dijelovi *Obiteljska dužijanica i njezini korelati* (str. 27-54, s glavama *Suodnosni pojmovi u obiteljskoj dužijanci*, *Ekstenzivni uvjeti proizvodnje žita*, *Žetva – ris i žeteoci – risari te Bog s čovjekom u obiteljskoj dužijanci*) i *Obiteljska dužijanica* (str. 55-70, glave: *Priprava žetelaca za svetkovinu dužijance*, *Žeteoci dolaze na salaš*, *Početak obiteljske dužijance* i *Prirodan svršetak obiteljske dužijance*), dok su završni autorski dijelovi naslovljeni *Obiteljska je dužijanica zahvalnost, zajedništvo, ponos* (str. 71-76) te *Kompendij obiteljske dužijance* (str. 77-90). Na ovim stranicama autor navodi različite

podatke iz povijesti dužijance, potanko opisuje redosljed događaja proslave, uz različite impresije koje katkada prerastaju u kvazifilozofsko-teološka razmatranja. Međutim, unatoč očitoj želji autora da dà jedan novi pogled na dužijancu i pri tomu nerijetko naglašenoj pretencioznosti (o čemu govore već i sami naslovi pojedinih dijelova i poglavlja – *korelati, suodnosni pojmovi, kompendij* itd.), iz knjige ne samo da se malo novoga može saznati o samoj temi – obiteljskoj dužijanci, već, dapače, ona često izmiče fokusu obradbe.

Djelo završava *Recenzijama* (str. 91-96), *Literaturom* (str. 97-100), dijelom naslovljenim *Iz životopisa autora* (str. 101-103) te *Popisom autora fotografija* (str. 105). Nažalost, čak i u ovim završnim dijelovima odmah se uočavaju brojne pogreške, nepoznavanje metodologije i nesustavnost, od kojih navodimo najvažnije, jer ilustriraju i sâm način obrade teme knjige: u nabranjanju korištene literature (str. 99-100) očividno je autoru nepoznato razlikovanje literature od izvora, jer je u ove druge svrstao periodiku, leksikografska izdanja, jedan rukopis i Bibliju!?!; popis korištenih djela tiskan je iz posve nejasnih razloga drukčijim i većim slovima (fontom) od ostaloga dijela knjige, a u samome nabranjanju, ime autora je tiskano znatno većim fontom nego naziv djela; u popis korištene literature nisu uvrštena djela koja se navode u tekstu knjige: Antunovićeve *Razprava*, (str. 11), mađarski prijevod Frazerove (str. 23., inače, autor pogrešno navodi prezime jednoga od najvećih svjetskih antropologa kao Fraser) *Zlatne grane* (nejasno je zašto se citira mađarski prijevod djela, kada postoji više hrvatskih, ali i srpskih prijevoda); „Danica, bunjevačko-šokački kalendar, Su-

botica 1930.“ (nije jasno je li to Danica za 1930. god. ili je tiskana 1930. godine, što bi onda značilo da je u pitanju Danica za 1931. god.); novine „Friis (*sic!*) Újság“ od 30. 8. 1903. (str. 79, inače netočno naveden naziv lista Szabadkai Friss Újság); korektorske pogreške (Dimitrija umjesto Dimitrija; 19994 umjesto 1994); za djelo *Somborske žetvene svečanosti* se u knjizi navodi da ju je napisao Franjo Krajiniger (str. 32), a u popisu literature (kao i na str. 22 knjige) da ju je napisala „grupa autora“; u nabranjanju autora, neka su prezimena zarezom odvojena od imena, a druga nisu; neujednačena upotreba navodnika (čak tri varijacije: «», ””, „”); kod nekih jedinica nedostaju mjesto i godina izdanja (Iványijeva povijest Subotice), a kod drugih se posve neuobičajeno navodi čak i ISSN broj; razdvajanje elemenata bibliografske jedinice vrši se čas zarezom, čas crticom; nejasno je zašto su uz ime autora Marijana Lanosovića dodane i godine njegovoga rođenja i smrti itd. No, nikako se nije smjelo dogoditi da u životopisu autora bude navedeno da je knjiga *Obiteljska dužijanica bunjevačkih Hrvata u subotičkom kraju* „u pripravi za tisak“!?

U cijeloj je knjizi objavljeno preko stotinu fotografija u crno-bijeloj tehnici,

u smeđem koloritu, koje su i najvrjedniji dio ove publikacije, kao foto-dokumentacija suvremene javne proslave žetvenih svečanosti u Subotici i okolici. Iako se čini da je autor upravo ilustracijama posvetio najviše pozornosti, i ovdje bi se moglo postaviti metodološko pitanje, je li uz potpis svake fotografije nužno navesti iz čije je zbirke, odnosno tko je autor fotografije, jer proizlazi da je to važnije nego sama fotografija. A ako se pak već konzekventno navodi da su neke od fotografija „preuzete s interneta“, onda je radi potpunosti informacije neophodno i navesti s koje internetske adrese te datum pristupanja.

Ostavljajući po strani zavidan broj korektorskih, pravopisnih i tipografskih pogrešaka koje se konstantno provlače od prve do posljednje stranice, te čestu nesuvislost stila pisanja, slično kao i kod autorove druge knjige, ostaje nejasan način na koji je autor htio ostvariti ciljeve pobrojane u *Predgovoru* i *Uvodu*, odnosno kakvo je djelo htio ponuditi čitateljstvu: publicistiku ili stručnu monografiju (u prilog čemu bi govorilo preko 50 fusnota), foto-album s nešto duljim i ambicioznijim pratećim tekstom, (kvazi)filozofsko-teološka razmatranja kojima knjiga vrvi ili tek vlastite impresije o različitim temama uključujući i dužijancu, izražavanje političkoga nezadovoljstva i političkih obračuna u subotičkoj hrvatskoj zajednici (str. 86) ili tek otjelotvoriti spisateljske ambicije u trećoj životnoj dobi uz isticanje vlastitih zasluga i obnašateljskih dužnosti (str. 32, 64)? I upravo zbog toga što ova načelna pitanja nisu prethodno razriješena, knjiga podsjeća na ne baš uspješni *gemischt* svega gore pobrojanog.

I na koncu, posljednje, ali ne i najmanje važno, jest i kontekst izlaska ove

publikacije. Kako je tiskana u okviru proslave stote obljetnice javne proslave dužijance u Subotici, a nakladnik je, posve neuobičajeno, organizacijski odbor (*sic!*) manifestacije, pa ukoliko se ovo stavi u kontekst megalomanske proslave subotičke Dužijance 2011. koja je zbog financijski nezatvorene konstrukcije, uz ranije višegodišnje problematično financijsko poslovanje pojedinaca u HKC-u *Bunjevačko kolo* koje je kulminiralo upravo na ovoj proslavi, dovelo do stečaja najstarije i najveće bunjevačko-hrvatske udruge u Subotici, bilo bi korisnije da su sredstva, koja su Pokrajinsko tajništvo za kulturu te Organizacijski odbor Dužijance 2011. osigurali za tiskanje ove knjige, upotrijebljena za nepokrivene stavke jubilarne subotičke dužijance, umjesto za knjigu nejasne svrhe i još problematičnije izvedbe.

Naravno, ništa od gore iznesenoga ne dovodi u upit autorovu impresioniranost i ljubav prema dužijanci, koja je vidljiva kroz cijelu knjigu, a koje je utkao u dugi niz godina rada na organiziranju žetvenih svečanosti, no, sasvim je druga stvar ljubav i impresiju pretočiti u knjigu.

Slaven Bačić

Naco Zelić, *Slikovali smo se : stare fotografije : izvor podataka o bunjevačkoj narodnoj nošnji*, Naklada Stih, Zagreb, 2011., 216 str.

Knjiga *Slikovali smo se : stare fotografije : izvor podataka o bunjevačkoj narodnoj nošnji* posljednja je knjiga Nace Zelića, pasioniranog zaljubljenika u zavičaj, koji je tu ljubav materijalizirao već desetljećima unatrag i u obliku tiskanih, knjiških izdanja. Kao akter društvenog